

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ

▣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

▣ **Κ.Ν. 489/1976 (π.δ.237/1986) Σχετικές διατάξεις**

- ▣ **Άρθρο 3** αναφερόμενος ο νόμος στην εξαίρεση υποχρεωτικής ασφάλισης κάνει λόγο για περιπτώσεις αυτοκινήτων του δημοσίου, ξένων κρατών, που εξαιρούνται της ασφάλισης, όπως επίσης και για άλλους συγκεκριμένους τύπους οχημάτων, για τα οποία η ασφάλιση αστικής ευθύνης μπορεί να παρεκκλίνει των σχετικών ρυθμίσεων του νόμου.

- ▣ Άρθρο 6, § 1 εδ. β εξαιρείται η ασφαλιστική κάλυψη των προσώπων που:
 - ▣ επελήφθησαν του αυτοκινήτου με κλοπή ή βία, (καλύπτεται, όμως η ευθύνη του κυρίου ή κατόχου, του οποίου εκλάπη το αυτοκίνητο)
 - ▣ αυτών που προκάλεσαν από πρόθεση το ατύχημα.
- ▣ Άρθρο 6 § 2 εδ. γ και δ εξαιρούνται της ασφαλιστικής κάλυψης:
 - ▣ τα πράγματα που μεταφέρονται με το ίδιο αυτοκίνητο,
 - ▣ τα πρόσωπα εκείνα τα οποία συγκατατέθηκαν να μεταφερθούν με αυτοκίνητο, εφ' όσον ο ασφαλιστής αποδείξει ότι γνώριζαν ότι το αυτοκίνητο αφαιρέθηκε από το νόμιμο κάτοχό του με αθέμιτα μέσα ή χρησιμοποιείται προς εκτέλεση εγκληματικής πράξης.

- ▣ Άρθρο 6β, όπως αυτό προστέθηκε με το Ν 3577/2007, προβλέπει τρεις εξαιρέσεις ασφαλιστικής κάλυψης, οι οποίες είναι:
- ▣ α) από οδηγό ο οποίος στερείται της άδειας οδήγησης που προβλέπεται από το νόμο για την κατηγορία του αυτοκινήτου οχήματος που οδηγεί,

- ▣ β) από οδηγό ο οποίος, κατά το χρόνο του ατυχήματος, τελούσε υπό την επίδραση οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών, κατά παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ν. 2696/1999, ΦΕΚ 57 Α'), όπως εκάστοτε ισχύει, εφόσον η εν λόγω παράβαση τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με την πρόκληση του ατυχήματος

- γ) από αυτοκίνητο όχημα του οποίου γίνεται διαφορετική χρήση από αυτή που καθορίζεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο και στην άδεια κυκλοφορίας, εφόσον η χρήση αυτή τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με την πρόκληση του ατυχήματος.

▣ ΠΡΩΤΕΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

- ▣ Απαγόρευση περισσότερων εξαιρέσεων με συνέπεια την αυτοδίκαιη ακυρότητα
- ▣ Σε προαιρετική ασφάλιση δυνατό να «**συμφωνηθούν**» και άλλες εξαιρέσεις από την ασφαλιστική κάλυψη.

▣ **Αρχή απροβλήτου των ενστάσεων**

οι εξαιρέσεις της ασφαλιστικής κάλυψης προτείνονται μόνο απέναντι στο λήπτη της ασφάλισης ή ασφαλισμένο και όχι στον ζημιωθέντα τρίτο

- απρόβλητο της ένστασης της οδήγησης υπό την επήρεια οινοπνεύματος έναντι των ζημιωθέντων επιβατών, ακόμη και όταν αυτοί γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν την κατάσταση του οδηγού, ενισχύοντας μάλιστα το εν λόγω απρόσβλητο με την ποινή ακυρότητας τυχόν προβλεπομένων αντίθετων συμβατικών όρων (άρθρο 23 παρ. 3 της Οδηγίας 2009/103, πρβλ. άρθρο 6β §3 εδ.β)

- ▣ **Πρώτη περίπτωση** των αυτοκινήτων του δημοσίου τίθεται η ασφάλιση ευθύνης αυτών εκτός του πεδίου εφαρμογής του κ.ν. 489/1976, **κατά συνέπεια δεν πρόκειται για κατά κυριολεξία εξαίρεση ασφαλιστικής κάλυψης**, αλλά για μη υπαγωγή στο συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο.
- ▣ **Δεύτερη περίπτωση** όταν το ατύχημα προκαλείται από πρόθεση, πρόκειται για την υποκειμενική εξαίρεση – αρχή, που διατρέχει το ασφαλιστικό δίκαιο και προβλέπεται και στο άρθρο 7 παρ. 5 του ΑσφΝ αφορά δε την υπαίτια πρόκληση της ασφαλιστικής περίπτωσης.

- ▣ Τρίτη περίπτωση οι περιλαμβανόμενες στο άρθρο 6 § 1 εδ. β, και § 2 εδ. γ και δ και στο άρθρο 6β, πρόκειται για πραγματικές εξαιρέσεις της ασφαλιστικής κάλυψης, Οι μόνες νομοθετικές (ex lege) εξαιρέσεις,
- ▣ Απαγόρευση συνομολόγησης άλλων συμβατικών εξαιρέσεων, όσον αφορά το μέρος της υποχρεωτικής ασφάλισης ευθύνης.

- ▣ ΥΑ Κ4 585/1978, η οποία ίσχυε μέχρι την κατάργησή της με το εδ. α της παρ. 1 του άρθρου 17 του Ν. 3557/2007, είχε θεσπίσει τη διάκριση δύο κατηγοριών εξαιρέσεων ασφαλιστικής κάλυψης σε αυτοκινητικά ατυχήματα:
 - ▣ γενικές (17 στο σύνολό τους), άρθρο 25
 - ▣ ειδικές (5 στο σύνολό τους), άρθρο 26

- ▣ Έντονη η συζήτηση για την κανονιστική ή συμβατική νομική φύση της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, με συνακόλουθο τον προβληματισμό της ένταξης ή μη των σχετικών όρων στην ασφαλιστική σύμβαση, ως όρο νόμιμης επίκλησης των προβλεπομένων εξαιρέσεων, εκ μέρους του ασφαλιστή.
- ▣ Παρά τον προβληματισμό αυτό διακρινόταν μια τάση της νομολογίας να δέχεται την ένταξη των όρων αυτών στην ασφαλιστική σύμβαση, με μόνη την παραπομπή σε αυτήν την υπουργική απόφαση .

- ▣ Σήμερα οι νόμιμες εξαιρέσεις μπορούν να περιληφθούν, αν και νόμιμες, συγχρόνως και ως «συμβατικές» εξαιρέσεις στις αντίστοιχες ασφαλιστικές συμβάσεις.

- ▣ Σημαντικός φραγμός στη θέσπιση συμβατικών ρητρών εξαίρεσης κάλυψης στην υποχρεωτική ασφάλιση
- ▣ Άρθρο 13 παρ. 3 ΑσφΝ, δηλαδή οριοθετούνται από δικαιολογημένες τεχνικές ανάγκες του ασφαλιστή.
- ▣ Θεωρούμε ότι πρέπει να είναι ένα όριο που θα σέβεται και τα δικαιώματα των ασφαλισμένων και θα τείνει προς τη δυνατότητα παροχής ασφαλιστικής κάλυψης και όχι στη συρρίκνωση έως και αποκλεισμό της.

- ▣ Ο Ν. 4364/2016 (μεταφορά στο εσωτερικό μας δίκαιο της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ , Φερεγγυότητα ΙΙ, γνωστότερης ως Solvency ΙΙ) με το άρθρο 18 παρ. 2 αυτού, παρά την εισαγωγή ενός εκτεταμένου και συμπαγούς εποπτικού συστήματος, ορίζει ότι, **οι γενικοί και οι ειδικοί ασφαλιστικοί όροι δεν υπόκεινται σε προηγούμενη έγκριση, ούτε κοινοποιούνται συστηματικά, εκτός αν πρόκειται για στοιχεία επί τιμολογίων και αυξήσεων, τα οποία και αυτά δυνητικά κοινοποιούνται στην Εποπτική Αρχή.**
- ▣ Ωστόσο με το άρθρο 19 συνδυαστικά με άρθρο 23 παρ. 3 περ. γ) θεσπίζεται εποπτεία εκ μέρους της αρμόδιας αρχής της εν γένει εφαρμογής της ασφάλισης και μάλιστα της ασφάλισης οχημάτων και με γνώμονα την προστασία των ληπτών, των ασφαλισμένων και των δικαιούχων απαιτήσεων από ασφάλιση εξικνούμενη μέχρι την απαγόρευση πώλησης ενός συγκεκριμένου ασφαλιστικού προϊόντος .

Συμβατικές εξαιρέσεις από την ελληνική και διεθνή ασφαλιστική «αγορά».

- ▣ Εξαιρούνται της ασφαλιστικής κάλυψης
- ▣ «.....9. Από πυρκαγιά του ασφαλιζόμενου οχήματος που δεν συνδέεται αιτιωδώς με την κυκλοφορία του και η οποία μπορεί να καλυφθεί μόνο από την κάλυψη «Αστική Ευθύνη από πυρκαγιά».
- ▣ 10. Από τη λειτουργία μηχανήματος που αποτελεί εξάρτημα του ασφαλιζόμενου οχήματος ή είναι προσαρμοσμένο σε αυτό σαν εργαλείο, περίπτωση η οποία μπορεί να καλυφθεί μόνο από την κάλυψη «Αστική Ευθύνη κατά τη λειτουργία του οχήματος ως εργαλείου.....»

- ▣ *«Άρθρο 3. Ειδικές εξαιρέσεις: Εκτός από τις Γενικές Εξαιρέσεις του Άρθρου 9 των Γενικών Όρων δεν καλύπτονται:*
- ▣ *1. Ζημιές από τρομοκρατικές ενέργειες, πολιτικές ταραχές, κακόβουλες ενέργειες (χωρίς πυρκαγιά ή έκρηξη), οι οποίες μπορούν να καλυφθούν μόνο από την κάλυψη «Ζημιές από τρομοκρατικές ενέργειες, πολιτικές ταραχές, κακόβουλες ενέργειες».*
- ▣ *2. Ζημιές κατά τη διάρκεια ή κατά την απόπειρα διάπραξης κλοπής, καθώς και κατά τη διάρκεια της παράνομης κατοχής ή στέρησης της χρήσης του ασφαλιζόμενου οχήματος, μόνιμης ή προσωρινής, από οποιοδήποτε πρόσωπο.*

Σύγκριση σε σχέση με το ποιες από αυτές προβλέπονται από το νόμο ή ποιες προφανώς επιτρέπονται από το νόμο.

Ποιές από τις εξαιρέσεις αφορούν προαιρετική ασφάλιση, καθώς η ασφάλιση αυτή δεν αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης του κ.ν.489/1976 , κατά συνέπεια η δυνατότητα συμφωνίας και άλλων συμβατικών εξαιρέσεων θα μπορούσε ν' αντιμετωπισθεί,

είτε με την επίκληση του ΑσφΝ (Ν. 2496/1997) και των παράλληλα ισχυουσών προστατευτικών διατάξεων του δικαίου προστασίας του καταναλωτή,

είτε με επίκληση των γενικών αρχών της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών.

Γενικές τάσεις της ασφαλιστικής νομοθεσίας αναφορικά με τις εξαιρέσεις

- ▣ Οι εξαιρέσεις ασφαλιστικής κάλυψης ανατρέπουν τον κοινωνικό και προστατευτικό της χαρακτήρα, αρνούμενες την παροχή ολοκληρωμένης προστασίας στα θύματα των τροχών,
- ▣ αλλά και το σημαντικότερο στους λήπτες της ασφάλισης, όταν πρόκειται για εξαιρέσεις που αναπτύσσουν την ισχύ τους, μόνο, έναντι αυτών, καθώς καταλαμβάνονται από την αρχή του απροβλήτου έναντι τρίτων.

- ▣ Επικροτείται η προσπάθεια του Έλληνα νομοθέτη με το άρθρο 6β του κ.ν. 489/1976 αφενός μεν, να περιορίσει τον αριθμό των αμιγώς νομίμων εξαιρέσεων, και αφετέρου
- ▣ να συνδυάσει τους δύο από τους τρεις λόγους εξαίρεσης **με αιτιώδη συνάφεια** (οδήγηση υπό την επίδραση αλκοόλ και χρήση διαφορετική του οχήματος), δηλαδή να εξαρτήσει την εφαρμογή τους από την αιτιότητα, κάτι που δεν γινόταν στο παρελθόν, με αποτέλεσμα να είχε ασκηθεί, τότε, έντονη κριτική από δογματική και δικαιοπολιτική άποψη για τις περιπτώσεις που τα δικαστήρια δεν αναζητούσαν τη συνδρομή αιτιώδους συνάφειας, μεταξύ της οδήγησης υπό την επήρεια του αλκοόλ και της πρόκλησης του ατυχήματος .

Προστασία λήπτη της ασφάλισης

- ▣ Ο λήπτης της ασφάλισης, ειδικά στον τομέα ασφάλισης ευθύνης από αυτοκινητικά ατυχήματα έχει την καταναλωτική ιδιότητα εάν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1α του Ν. 2251/1994, αλλά και με βάση το περιεχόμενο και την έννοια της ειδικής αυτής ασφάλισης.

- ▣ Η υποχρέωση κατάρτισης της ασφάλισης, σύμφωνα με το άρθρο 2 του κ.ν. 489/1976 αφορά τον κύριο και κάτοχο αυτοκινήτου, - ο οποίος μπορεί να είναι νομικό πρόσωπο – αλλά και τον οδηγό ή προστηθέντα οδηγό, οι οποίοι έχουν την ιδιότητα του φυσικού προσώπου.
- ▣ Αναφορικά δε με τις ανάγκες οι οποίες υπηρετούνται από την υποχρεωτική κατάρτιση της αντίστοιχης ασφαλιστικής σύμβασης, αυτές σχετίζονται με τον καταλογισμό αστικής ευθύνης, σκέψεις που μας οδηγούν στον κατά κάποιο τρόπο «αναγκαστικό» καταναλωτικό χαρακτήρα αυτών των ασφαλίσεων, ακόμη και όταν το ασφαλισμένο αυτοκίνητο χρησιμοποιείται για επαγγελματικό σκοπό.

Η προστασία του λήπτη της ασφάλισης απέναντι σε γενικούς ασφαλιστικούς όρους, που περιέχουν εξαιρέσεις ασφαλιστικής κάλυψης

συνδυαστική εφαρμογή των άρθρων του ΑσφΝ, καθώς ο κ.ν. 489/1976 δεν αναφέρεται στο ζήτημα προστασίας και γενικότερα διαμόρφωσης των συναλλακτικών σχέσεων των μερών, και της ειδικής καταναλωτικής νομοθεσίας και συγκεκριμένα του άρθρου 2 του Ν. 2251/1994, στο μέτρο, όμως, που η εφαρμογή αυτών των διατάξεων συνάδει με τον ειδικό χαρακτήρα της ασφαλιστικής σύμβασης .

- ▣ Ερμηνεία και ο έλεγχος του περιεχομένου των όρων εξαίρεσης θα πρέπει να γίνεται με τη βοήθεια και τη συμπληρωματική εφαρμογή των αντίστοιχων προστατευτικών διατάξεων:
- ▣ της ασφαλιστικής νομοθεσίας (άρθρο 2 παρ. 4, άρθρο 13 ΑσφΝ),
- ▣ των διατάξεων της καταναλωτικής νομοθεσίας (άρθρο 2 παρ. 1, παρ. 4 εδ. β, §§ 6 και 7 και κυρίως § 9 του Ν.2251/1994)
- ▣ ή ακόμη και των γενικών διατάξεων του ΑΚ.
- ▣ Τάση την οποία ακολουθούν σταθερά τα δικαστήρια της χώρας· βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1987/2006, ΝΟΜΟΣ=ΕΕμπΔ 2008,105, ΑΠ 1679/2008, ΝΟΜΟΣ=ΝοΒ 2009,388, Δ/νη 2011,458, ΕφΑθ 2386/2006, ΝΟΜΟΣ=Δ/νη 2006,1467, ΕφΑθ 3210/2010, ΝΟΜΟΣ=Δ/νη 2010,144

▣ Η προστασία του λήπτη της ασφάλισης έχει ιδιαίτερη σημασία, κατά την αναγωγή του ασφαλιστή σε βάρος του στο μέτρο και την έκταση που εφαρμόζεται περίπτωση εξαίρεσης της ασφαλιστικής κάλυψης, είτε μιας ή και περισσότερων από τις νόμιμες εξαιρέσεις του άρθρου 6β κ.ν. 489/1976 αλλά και τυχόν συμφωνηθεισών άλλων εξαιρέσεων .

Τελικές εκτιμήσεις

- ▣ Οι εξαιρέσεις ασφαλιστικής κάλυψης ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσής τους, οδηγούν σε μία απομείωση της παρεχόμενης προστασίας και ανάληψης κινδύνων που αποτελεί την πεμπτουσία της ασφάλισης και του δικαίου που τη διέπει.
- ▣ Οι νόμιμες εξαιρέσεις βρίσκουν έρεισμα στην καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, αλλά και τις ιδιαιτερότητες της ασφαλιστικής πραγματικότητας.

- ▣ Οι συμβατικές εξαιρέσεις, όταν πάσχουν από έλλειψη διαφάνειας και ευθύτητας ακόμη και όταν υπηρετούν τις τεχνικές ανάγκες της ασφαλιστικής επιχείρησης, πρέπει να ελέγχονται για το κύρος τους, με στόχο την προστασία των ληπτών της ασφάλισης, των ασφαλισμένων, των τρίτων δικαιούχων ασφαλιστικής αποζημίωσης, αλλά, όσο και να φαίνεται σχήμα οξύμωρο, για λόγους ανταγωνισμού και των ίδιων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

*Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας!*

*Έφη Τζίβα, Αν. Καθηγήτρια Νομικής
Σχολής Α.Π.Θ.*